

Nr 805

Av herr **Wedén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 40, med förslag till förordning om särskilt investeringsavdrag i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 655 i Första kammaren)

Genom skilda samverkande orsaker har betingelserna för företagssparandet och därmed utrymmet för självfinansiering av näringslivets investeringar stegvis försämrats i vårt land. Vidtagna begränsningar i de generella avskrivningsmöjligheterna inom ramen för skattelagstiftningen ingår i denna orsakskedja. Avtappningen av företagens pensionsfonder i samband med omläggningen av tjänstepensionssystemet och det därmed i stort sett inträffade upphörandet av pensionssparande inom företagen har under de senare åren sannolikt utgjort den viktigaste faktorn bakom företagssparandets relativa minskning. Det allmänna kostnadsläget utveckling och de minskade vinstmarginalerna har verkat i samma riktning. Till den senare bilden hör inte minst den kostnadshöjande effekten av den allmänna omsättningskatten på företagens investeringar och produktionsförnödenheter, vilken till sina verkningar är att jämföras med en permanent investeringskatt.

Från vår sida har varningar framförts gentemot en politik av här beskrivna innehåll. Vi har menat att på längre sikt kan en sådan politik inte undgå att framkalla en stagnerande utveckling av näringslivets investeringar, vilket i sin tur medför en lägre ökningstakt av produktion och allmän standardutveckling än vad som skulle varit möjligt att uppnå med en för företagssparande mera gynnsam politik.

En klart stagnerande utveckling av industriinvesteringarna har kunnat iaktas under de senaste två åren, och även för år 1964 företer industriinvesteringarna enligt nationalbudgeten bilden av fortsatt stagnation. Denna är särskilt markerad i fråga om maskininvesteringarna.

I fjolårets statsverksproposition uttryckte finansministern oro för industriinvesteringarnas utveckling och den minskade självfinansieringsgraden. Några konkreta åtgärder i syfte att vända utvecklingen i motsatt riktning vidtogs emellertid inte, tvärtom avvisades förslag härom framförda bl. a. från vår sida.

I år har finansministern återkommit till saken. I proposition nr 40 fram-

lägges det i statsverkspropositionen aviserade förslaget om särskilt investeringsavdrag för industriens maskin- och inventarieanskaffningar.

Att åtgärder är angelägna för att öka självfinansieringsgraden inom näringslivet har vi tidigare framhållit och efterlyst. Trots betänkligheter avseende utformningen av det i propositionen framlagda förslaget är vi beredda att ge det vår anslutning. Vi är samtidigt angelägna att betona att propositionsförslaget inte alls innehåller något mera långsiktigt bidrag till strävandena att nå en högre grad av självfinansiering inom näringslivet.

Finansministerns förslag innebär att investeringsavdraget begränsas till företag med övervägande industriell produktion och skall avse maskinanskaffningar under år 1964 eller avtal om sådan anskaffning, som träffats under detta år. I det senare fallet skall leveransen ske senast under år 1966 för att det till kontraktet knutna investeringsavdraget skall kvarstå. Det bör vidare bemärkas att förslaget även avser t. ex. kontorsmaskiner och fordon för godstransport, dock endast för berörda företag. Härigenom skulle en diskriminering uppkomma gentemot handeln och andra näringsgrenar än industrien.

Den avgränsning till företag med övervägande industriell tillverkning som förslaget innehåller är alltså i och för sig ägnad att väcka betänkligheter. Den kan säkerligen inte undgå att för sådana skattskyldiga inom andra delar av näringslivet, som inte får rätt till investeringsavdraget, framstå som orättvis. Tillämpningssvårigheter torde inte kunna undvikas. Att å andra sidan göra en utvidgning till någon ytterligare bransch, skulle inte lösa gränsdragningsproblemen med mindre än avdraget gjordes tillämpligt för samtliga skattskyldiga. Häremot talar förutom aktuella statsfinansiella skäl det förhållandet att avsaktningen i maskininvesteringarna är särskilt markerad för industriens del just nu. Det bör emellertid inte förbises att den föreslagna åtgärden kan såsom den utformats komma att få en snedvridande effekt. Tillämpad under en längre tid skulle sådana verkningar bli ofrånkomliga.

Vi skall här beröra ett gränsdragningsproblem som synes oss mycket otillfredsställande löst i propositionen. Enligt förslaget skall rätt till investeringsavdraget tillkomma fysisk eller juridisk person som driver rörelse "avseende huvudsakligen industriell tillverkning" (Lagförslaget § 1). Vad skall förstås med "huvudsakligen" industriell tillverkning? Finansministern uttalar i kommentaren (sid. 10) att "närmast torde det vara fråga om en bedömning huruvida företaget är av sådan storleksordning att det kan anses driva industriell produktion". För att underlätta gränsdragningen har det, fortsätter statsrådet, vid utformningen av lagstiftningen övervägts att göra bestämmelserna tillämpliga endast för företag med en årsproduktion av viss storlek eller som har ett visst antal anställda. Svårigheterna att avgöra vad som är att anse som industriell tillverkning har

dock enligt statsrådet inte bedömts vara så stora, att regler av nu antytt slag bör intagas i författningen. Det skall i stället ankomma på riksskatte-nämnden att i mån av behov göra vägledande uttalanden.

Den oklarhet som på denna punkt vidlåder författningsförslaget är enligt vår uppfattning sådan att ett förtydligande vid riksdagsbehandlingen framstår som nödvändigt. Att skapa gränser av det slag som finansministern uppger ha övervägts — nämligen avseende årsproduktionens storlek eller antalet anställda — vill vi bestämt avråda från. Gränsdragningen enligt propositionen skulle komma att tillspetsas i fråga om rörelse, som omfattar såväl industriell tillverkning som annan verksamhet. I dessa fall skall avgörande vikt fästas vid "om den industriella verksamheten dominerar". Om exempelvis en rörelse med blandad industriell och annan verksamhet har sådan struktur att den industriella delen bidrar till mindre än hälften av företagets samlade omsättning skall enligt förslaget investeringsavdrag tydligen inte tillkomma företaget, inte ens dess industriella tillverkning, även om denna i och för sig är betydande och större än ett konkurrerande företag, vars tillverkning i sin helhet är industriell. Det senare företaget skulle enligt propositionen få rätt till avdraget, men inte det förstnämnda. Konsekvenser av denna art, vilka synes ofrånkomliga med författningsförslagets utformning, kan inte gärna accepteras. Lösningen av förevarande gränsdragningsproblem synes oss böra erhållas på så sätt, att investeringsavdrag skall medges när maskin- eller inventarieanskaffningen avser industriell tillverkning, oberoende av huruvida företaget i fråga också bedriver annan verksamhet än industriell. Det föreslagna minimibeloppet för lägsta storlek, 5 000 kronor, torde räcka som gräns.

Vi hemställer att vederbörande utskott föreslår sådan utformning av författningstexten att rätten till investeringsavdrag knytes till industriell tillverkning oberoende av huruvida företaget bedriver annan tillverkning samtidigt. Härigenom skulle de komplikationer som här angivits undvikas.

Hade skattelagstiftningen innehållit permanenta regler som möjliggjort ett större företagssparande och därmed högre grad av självfinansiering — vilket är av utpräglad betydelse för viljan till riskbärande investeringar — skulle de nu aktualiserade problemen sannolikt inte uppkommit eller i varje fall varit mindre tillspetsade. Behovet av en långsiktig lösning av den självfinansieringsproblematik, som också finansministern erkänner vara för handen, kvarstår med andra ord.

Vad gäller maskinanskaffningarna, vilken fråga aktualiserats i den nu framlagda propositionen, synes enligt vår mening den sakligt sett riktigaste lösningen vara att vinna genom en form för avskrivning på *återanskaffningsvärde* för maskiner och inventarier. Rätt till sådan avskrivning saknas i den svenska skattelagstiftningen. Ur företagsekonomisk synvinkel bör avskrivningen i princip ske på det värde till vilket tillgången i fråga

kan återanskaffas. I annat fall kommer avskrivningen inte att förslå till att återanskaffa tillgången i fråga.

Frågan har länge varit uppmärksammasad i skattediskussioner. 1924 års skatteberedning tog upp frågan i sitt betänkande och underströk önskvärdheten av att hänsyn kunde tas till penningvärdets förändringar. I och med den år 1938 genomförda fria avskrivningsrätten minskade behovet av avskrivning på återanskaffningsvärde. Men efter den fria avskrivningsrättens slopande år 1955 har frågan fått ny aktualitet.

Då frågan under senare år varit uppe till behandling i riksdagen har bevilningsutskottet bl. a. hänvisat till att värdesäkringskommittén vid sina överväganden även skulle uppmärksamma frågan om avskrivning av maskiner och inventarier på grundval av tillgångarnas återanskaffningsvärde. Skatteberedningen kunde dessutom väntas pröva frågan i sina överväganden rörande företagsbeskattnings utformning.

Värdesäkringskommitténs arbete har nu avslutats. Kommittén har i sina tekniska utredningar även studerat problem anknutna till s. k. realbeskattning, vari avskrivning på återanskaffningsvärde ingår som en del. Kommittén har emellertid inte framlagt något konkret förslag i ärendet utan stannat vid att det material som kommittén sammanställt och utarbetat bör utgöra grundval för fortsatt skattetekniskt utredningsarbete.

Vi anser ett fortsatt utredningsarbete i syfte att utarbeta en skatteteknisk lösning av frågan om rätt till avskrivning på återanskaffningsvärdet för maskiner och inventarier angeläget. Denna fråga bör utan olägenhet kunna lösas för sig utan samtidig lösning av de betydligt mera omfattande problem som sammanhänger med den s. k. realbeskattningen i dess helhet. Med anledning av att maskinavskrivningarna nu aktualiserats i den framlagda propositionen bör riksdagen enligt vår mening i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala sitt önskemål om ett skyndsamt utredningsarbete i fråga om avskrivning på återanskaffningsvärde för maskiner och inventarier. Huruvida denna utredning bör ske fristående eller inom ramen för skatteberedningens arbete ser vi som en praktisk fråga.

Genom en generell rätt till avskrivning på återanskaffningsvärde för maskiner och inventarier skulle en stabilare grund erhållas för en önskvärd förstärkning av självfinansieringsgraden än som erbjödes genom den improvisation som propositionsförslaget kännetecknas av. En rätt till avskrivning på återanskaffningsvärde skulle vara öppen för samtliga företag och rörelseidkare, oavsett bransch och företagsform, och således undgå de risker för snedvridningar och gränsdragningssvårigheter, som propositionens linje riskerar medföra därest den skulle tillämpas under en längre följd av år.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi,

1. att riksdagen vid behandlingen av det i Kungl. Maj:ts

proposition nr 40 framlagda förslaget om särskilt investeringsavdrag måtte besluta sådan utformning av förordningen att rätt till avdraget i fråga skall gälla vid maskininvesteringar avseende industriell tillverkning, oberoende av om företaget även bedriver annan verksamhet än industriell, och att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderlig författningstext; samt

2. att riksdagen i samband med behandlingen av samma proposition måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära fortsatt, skyndsamt utredningsarbete i syfte att utarbeta och för riksdagen framlägga förslag om rätt i skattelagstiftningen till avskrivning på återanskaffningsvärde av maskiner och inventarier;

3. att riksdagen i övrigt vid propositionens behandling måtte beakta vad i motionen anförts.

Stockholm den 18 februari 1964

Sven Wedén

Gustaf Kollberg

M. Berglund

Mac P. Hamrin

i Kalmar